

Ikonostas z polovice 18. storočia – Ladomirová.

Východnú skupinu budovanú v súvislosti s procesom znovuzjednocovania časti východných kresťanov s katolíckym Rímom od konca 16. storočia predstavujú cerkvi z obdobia 17. až 18. storočia. Cerkvi si vo svojej architektúre uchovali základné znaky vychádzajúce z byzantských a neskôr z kyjevskoruských vzorov s trojdielnou dispozíciou. Každý zrub má samostatnú strechu s vežovitým ukončením, ktoré graduje k dominujúcej západnej veži nad vstupom. Najvýznamnejším a umelecky najhodnotnejším mobiliárom gréckokatolíckych kostolov je ikonostas, vysoká, bohato vyrezávaná maľovaná a zlátená stena siahajúca po strop lode. Tvoria ju ikony usporiadané podľa liturgicky predpísaného kánonu. V zozname svetového dedičstva sú zapísané cerkvi v Ruskej Bystrej, v Ladomirovej a Bodružale.

Drevené kostolíky slovenskej časti karpatského oblúka zapísané do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO reprezentujú drevenú sakrálnu architektúru regiónu. Sú príkladom bohatej miestnej tradície a vzájomného prelínania západnej a východnej kultúry na našom území. Kultúrnohistorický význam kostolov znásobuje bohaté vnútorné vybavenie vrátane malieb zdobiacich steny a stropy interiérov.

Údaje o minci

Nominálna hodnota: 10 eur

Materiál: Ag 900/1000
Cu 100/1000

Hmotnosť: 18 g

Priemer: 34 mm

Hrana: nápis do hĺbky v anglickom a francúzskom jazyku: **WORLD HERITAGE – PATRIMOINE MONDIAL**

Náklad: limitovaný náklad v bežnom a proof vyhotovení
30 000 ks

Autor návrhu: **Mgr. art. Patrik Kovačovský**

Rytec: **Dalibor Schmidt**

Výrobca: **Mincovňa Kremnica**

Na líci mince je v ľavej časti mincového poľa zobrazený Chrám sv. Mikuláša v Bodružale, vpravo od neho Kostol všetkých svätých v Tvrdošíne a nad ním kostol v Hronseku. Pri pravom okraji mince je štátny znak Slovenskej republiky, nad ktorým je označenie nominálnej hodnoty 10 EURO. Názov štátu SLOVENSKO so štylizovaným písmenom S naznačujúcim cestu spájajúcu jednotlivé drevené chrámy je umiestnený v spodnej časti mincového poľa. Pod ním je letopočet 2010. Vľavo od písmena S je značka programu Spoločné emisie Európy znázorňujúca európsku hviezdu a symbol eura. Značka Mincovne Kremnica MK medzi dvoma razidlami je umiestnená vľavo a štylizované iniciálky autora výtvarného návrhu Mgr. art. Patrika Kovačovského PK sú umiestnené vpravo od letopočtu.

Na rube mince je v pravej časti mincového poľa zobrazený Kostol sv. Františka z Assisi v Hervartove a vľavo od neho Chrám sv. Mikuláša v Ruskej Bystrej. Pod ním je v troch riadkoch nápis SVETOVÉ KULTÚRNE DEDIČSTVO so štylizovaným písmenom S naznačujúcim cestu spájajúcu jednotlivé drevené chrámy. V spodnej časti mincového poľa je nápis DREVENÉ CHRÁMY.

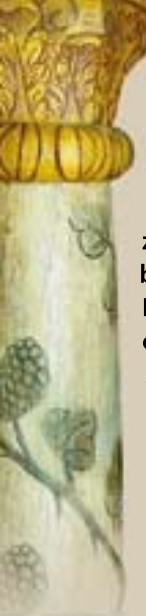

Vydala: © Národná banka Slovenska, marec 2010
Autori fotografií: Alexander Jiroušek, Bedřich Schreiber, Miloš Dudáš
<http://www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/zberatelske>

**Svetové dedičstvo UNESCO
Drevené chrámy v slovenskej
časti karpatského oblúka**

Strieborná zberateľská minca

Rustikálne pôsobiace drevené kostoly a chrámy sú dnes už len zvyškom z pôvodného množstva približne tristo objektov rozosiatych po území Slovenska. Ich krehká a viditeľne zraniteľná krása je nositeľom jedinečnej symbiózy kresťanskej viery a ľudovej architektúry. Neprofesionálni majstri uplatňujúci generáciami získanú dôvernú znalosť základného stavebného materiálu, dreva, ich stvárnilo do mnohorakej podoby. Konečný vzhľad stavieb ovplyvnili požiadavky vyplývajúce z rôznych náboženských obradov a kultúrnych princípov, ale aj z osobitostí regiónov a oficiálneho vkusu. Väčšinou osamotene stojace stavby často korunujú vyvýšeniny a návršia.

Bohato zdobený kazetový strop chrámovej lode – Tvrdošín.

zo systému rámov, vzpier a zavetrení. Zrubové konštrukcie často oplášťovali vertikálne kladeným doštením, ktoré zároveň využívali pri úprave povrchov v interiéroch ako podklad pre nástenné maľby. Najstaršie zo zachovaných objektov pochádzajú z 15. storočia, väčšina je však až z 18. storočia.

Figurálne motívy Adama a Evy v raji, nástenná maľba z roku 1665 – Hervartov.

priestor predstavuje jednodolie s polygonálne ukončenou svätyňou s nástennými maľbami. V zozname svetového dedičstva zastupujú túto skupinu kostolíky v Hervartove a Tvrdošíne.

Protestantské artikularne kostoly stavané od konca 17. storočia boli bez veže a s charakteristickým centrálnym priestorom tvaru rovnoramenného kríža s emporami, v ktorom sa mohlo zhromaždiť niekedy aj viac ako tisíc veriacich. V strohejších interiéroch prevládalo zobrazovanie starozákonných prorokov, výjavy z Nového zákona a citáty z Biblie. Súčasťou svetového dedičstva je kostol v Kežmarku a kostoly so svojimi areálmi v Leštínach a Hronseku.

Kostoly a chrámy zapísané do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO:

Protestantský artikularný kostol, Leštiny

Gréckokatolícky Chrám sv. Mikuláša, Bodružal

Rímskokatolícky Kostol Všetkých svätých, Tvrdošín

Protestantský artikularný kostol, Hronsek

Gréckokatolícky Chrám sv. Michala archanjela, Ladomirová

Rímskokatolícky Kostol sv. Františka z Assisi, Hervartov

Protestantský artikularný kostol, Kežmarok

Gréckokatolícky Chrám sv. Mikuláša biskupa, Ruská Bystrá

Osem autentických drevených kostolov a chrámov bolo v roku 2008 zapísaných do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO pod názvom Drevené chrámy v slovenskej časti karpatského oblúka. Aj keď patria k trom rôznym konfesiam, spájajú ich niektoré spoločné črty. Najmarkantnejšou je ich konštrukcia, v ktorej sa temer bez výnimky dominantne uplatňuje starodávna technika zrubu. Len zriedka, najmä pri stavbe veží, stavitelia využili stĺpikovú konštrukciu. Pri stavbe niektorých evanjelických chrámov sa ojedinele uplatnila aj hrazdená technika, kde doskové výplne stien nesie konštrukcia zložená

Kamenná krstiteľnica z roku 1690 – Kežmarok.

Z hľadiska príslušnosti k cirkvám sa drevená sakrálna architektúra delí na dve základné skupiny: západnú a východnú. Západnú predstavujú rímskokatolícke kostoly a protestantské artikularne chrámy. Do východnej patria chrámy (cerkvi) gréckokatolíckej cirkvi a zriedkavejšie pravoslávnej cirkvi z obdobia 17. až 18. storočia. Konfesijná príslušnosť ovplyvnila ich pôdorysné riešenie i vybavenie.

Najstaršie sú rímskokatolícke kostoly z konca 15. a zo začiatku 16. storočia. Sú postavené v duchu doznievajúcej gotiky, s vysokými šindľovými strechami. Ich vnútorný

Drevená stĺpová architektúra a valená dosková klenba – Hronsek.

